

GUSTÁVOVI HUSÁKOVI

Bratislava 19. augusta 1945

Milý Gusto!

Mohli by sme túto vec vybaviť i ústne, no chcem, aby to bolo i napísané.

Ide o Emila Boleslava Lukáča. Chlapík už sedí mnoho týždňov a už by si zaslúžil, aby sa vyšetrovanie proti nemu viedlo na slobode. Emil Lukáč predsa pri všetkých svojich vlastnostiach nie je onen typ kolaboranta, ktorý sa musí dostať pred súd z vyšetrovacej väzby. Jeho výnimočné postavenie v Slovenskom sneme by sa mohlo dokumentovať tiež tým, že ďalšie pokračovanie proti nemu sa bude viesť na slobode. Lukáč sa právom dovoľáva toho, že svojou činnosťou literárnou a kultúrno-politickou sa nespreneveril základným líniam nášho kultúrneho a umeleckého vývoja a politicky sa mu dá vyčítať len to, že nemal dosť odvahy vysloviť sa na politickom poli za to, čo vyznával vo svojich literárnych a kultúrno-politických prácach. Myslím, že i najprísnejší súd nad ním odsúdi iba jeho slabosť a nerozhodnosť pretrhnúť zväzky s tými, s ktorými ho ideove inak nič nespojovalo.

Emil Boleslav Lukáč (1900—1979), popredný básnik, publicista, prekladateľ. V r. 1935-39 poslanec NZ za Čs. nár. social. stranu, cez vojnu poslanec slovenského snemu.

Intervencia pomohla. Lukáč sa Novomeskému v úradnom liste poďakoval a dal sa PŠO (ako voľakedajší profesor) k dispozícii. List sa nezachoval, o jeho obsahu sa hovorí v Novomeského odpovedi zo 6. IX.: „Odpis správy o Vašej činnosti, ktorú ste predostreli Predsedníctvu SNR pred tromi mesiacmi, som dostal. Vaše zdanie, že na základe tejto správy, ktorú ste poslali i p. prezidentovi Republiky a ktorá — ako píšete — pravdivo vylíčila Vaše postoje a ťažké zápasy jednak proti rozpadnutiu ČSR, jednak za humanitnú líniu v duchovnej

Prejudic pre jeho prepustenie je daný v prepustení Čavojského a Čarnogurského.

Mňa osobne k tejto intervencii okrem priateľských vzťahov vedie i úsilie, aby sme neodtrhli úplne schopného človeka, ktorého pre literatúru zachovať chceme. Pre neho osobne je dostatočným predbežným trestom tých pár týždňov zaistenia za politickú činnosť či nečinnosť v uplynulom šesťročí. Veľmi Ťa prosím, aby si uvážil tieto argumenty a urýchlene dal ho zo zaistenia prepustiť.

Tvoj
L. Novomeský

oblasti, boli ste prepustený na slobodu, je mýlna. Vaše poďakovanie za moje vplývanie na vec kvitujem. Na vec vplýval som nie na základe Vašej správy, ale pretože Vás poznám, a to ako básnika i básnika popierajúceho poslanca. Ďakujem Vám, že sa dávate rezortu školstva a osvety k dispozícii. Vaše platové záležitosti budú upravené, ak už doteraz sa tak nestalo. Ak by ste chceli so mnou hovoriť o poslednom bode listu, ktorý sa týka Vášho budúceho umiestnenia, ráčte niekedy prísť za mnou či už do úradu alebo do bytu. Ráčte však najprv telefonovať do úradu tajomníkovi p. profesorovi Ottovi, aby ste nemuseli čakať...“

Lukáč odpovedal desaťstranovým listom: vysvetľoval v ňom svoje postavenie a názory. Jeho situácia sa definitívne vyriešila až v januári 1947, keď mu Novomeský poslal lístok: „Dal som príkaz, aby si až do úplného vybavenia Tvojej záležitosti pôsobil na PŠO v osvetovej sekcii u Miša Chorvátha. O podrobnostiach budeš vyrozumieť, resp. daj sa do styku s Mišom Chorváthom... a dohovor sa s ním...“ Rozsudkom Nár. súdu z 21. V. 1947 bol Lukáč oslobodený „pre kladnú a záslužnú činnosť, keďže v najťažších časoch neľudského fašizmu udržoval ducha a vieru národne, politicky a rasove utláčaných“. Na PŠO Lukáč pracoval do r. 1950.

Rudolf Čavojský a Pavol Čarnogurský — poslanci býv. Slov. snemu.